

Nieuwsbrief leren

leren en studeren thuis en op school

nummer 24

april 2004

Lieven Coppens

Wil je deze nieuwsbrief ook ontvangen? Dat kan. Stuur een email naar nieuwsbrief.leren@skynet.be met daarin jouw emailadres en de vermelding "nieuwsbrief leren". Let wel: deze nieuwsbrief wordt enkel per email verstuurd!

Woord vooraf

Dit is alweer het laatste nummer van de nieuwsbrief voor dit schooljaar. Wie er van bij het begin bij was weet het intussen: het volgende nummer komt pas uit in september. In de tussenliggende periode wil ik voor mezelf nagaan of het haalbaar is te starten met een eigen website. Op die website zou het onder andere moeten mogelijk zijn de nieuwsbrieven te downloaden en door te klikken naar een aantal interessante links rond onderwijs. Lukt dit, dan geef ik in september het webadres vrij. We zien wel.

Ik wil toch een vrijblijvende vraag stellen. De *Nieuwsbrief leren* is gratis, en zal ook altijd gratis blijven. Toch zou ik blij zijn moest er iets goeds uit voortkomen. Daarom doe ik dit voorstel. Indien u de afgelopen jaren de *Nieuwsbrief leren* om welke reden dan ook gewaardeerd heeft, wil u dan een gift overmaken op het rekeningnummer **000-0000055-55** van **Unicef België** met nieuwsbrief.leren@skynet.be als mededeling? We zien dan wel wat er van komt. Met dank!

Een gemeend dankjewel gaat in het bijzonder naar de mensen die het voorbije jaar de nieuwsbrief een nog ruimere bekendheid hebben gegeven en die mij af en toe een woord van bemoediging en waardering hebben toegestuurd. Tot in september!

Lieven

Les hommes d'antan

Het volgende nummer van deze nieuwsbrief komt uit in september. Ik ben er best trots op dat dit nummer 25 wordt. Het zal een nummer zijn als alle andere. Daarom wil ik in dit nummer de mensen die onbewust aan de oorsprong van deze nieuwsbrief liggen de verdienste geven die hen toekomt.

Eerst en vooral zijn daar de mensen van de Orthogroep Gent-Eeklo uit het *Project Leerhulp* van de vrije PMS-centra: Etienne Bollaert, Willy Van Gastel en Frans Veryser.

Etienne toonde me dat de gedrevenheid van één persoon wel degelijk het verschil kan maken. Van hem leerde ik wat ik moest leren over lezen, spellen en dyslexie. Met hem mocht ik werken aan de uitbouw van een regionaal kindvolgsysteem. Een ervaring die ik nooit zal vergeten. Willy overtuigde me ervan dat er geen praktijk kan bestaan zonder een brede theoretische achtergrond. Hij was voor mij, op zijn eigen karakteristieke manier, een mentor die mijn verlangens om te kennen steeds aanwakkerde. Met een creativiteit hem eigen bewees Frans dat remediëren van leerproblemen ook prettig kan zijn. Aanpassingen van moderne elektronische spellen evenals het herwaarderen van oude leermiddelen waren voor hem geen probleem. Terwijl rekenproblemen nu pas echt in de aandacht komen, was Frans er 15 jaar geleden al sterk mee bezig.

Dan is er ook nog de directeur van de Vrije Basisschool te Lembeke, Alex Ruebens. Negen jaar lang kreeg ik van hem het vertrouwen om in zijn school nieuwe kennis en inzichten uit te proberen. Stilzwijgend, zonder dat ik er moest om vragen, bezorgde hij me achtergrondteksten, leerplannen en dergelijke meer die mij op de hoogte hielden van wat er in het basisonderwijs gebeurde. Tot op vandaag, ook al kom ik niet meer bij hem op school, kan ik bij hem terecht met vragen en bemerkingen.

Tot slot wil ik ook twee personeelsleden van de Provinciale School voor Buitengewoon Lager Onderwijs te Eeklo, Hubert Mouton en Helga Vanderkrieken, vermelden. Hun praktijkervaring en de urenlange eerlijke en open gesprekken die ik met hen mag voeren zijn de beste manier om met beide voeten op de grond te blijven. Zij helpen mij voortdurend om mijn theoretische achtergrond te concretiseren en te relativeren.

Zij allen blijven een stimulans om met de nieuwsbrief door te gaan. Dank daarvoor!

Lieven

Gezellig Samen Beter Lezen

Op 10 maart 2004 ging de Vlaamse zorgdag voor Oost-Vlaanderen door in het Capitool te Gent. Op de praktijkmarkt stelde Tom Walgraeve¹ van de Oost-Vlaamse Provinciale Vormings- en Ondersteuningscel van de vrije centra voor leerlingenbegeleiding een zorgproject rond lezen voor dat in 2003 de Postfondsprijs van de Koning Boudewijnstichting kreeg. Dit project kan gezien worden als een Vlaamse toepassing van de Nederlandse oefenmethode *Samen Beter Lezen*² die uitgegeven werd bij het Christelijk Pedagogisch Studiecentrum.

Aan de basis van deze oefenmethode ligt het tutorlezen, waarbij verschillende personen de rol van tutor of begeleider kunnen opnemen. Met deze methode wil men de technische leesvaardigheid van de leerling verbeteren in samenhang met het begrijpend lezen en zijn leesgedrag.

In het Vlaamse zorgproject werd deze methode uitprobeerd en aangepast met de volgende doelen:

- + Het ondersteunen van laaggeschoolde ouders in het creëren van gezellige leesvoorwaarden thuis;
- + Het helpen van moeizaam lezende kinderen om:
  - een betere leesteknik te krijgen;
  - meer leesplezier te ondervinden;
  - een grotere leesmotivatie te hebben;

---

¹ Tom Walgraeve
PVOC-projectbegeleider
p.a. Vrij CLB Regio Gent vzw
Trefpunt Leren & Studeren
Halvemaanstraat 96
9040 Gent (Sint-Amandsberg)
Tel.: 09 218 98 18
Fax: 09 218 98 10
Email: tom.walgraeve@vclbgent.be

² KLAASSEN H., STEINSTRA-SONDIJ A., *Samen Beter Lezen. Een oefenmethode voor op school en thuis.* CPS, Amersfoort, 1999, 105 pp., ISBN 90-6508-434-7.

- meer leesbegrip te verwerven;
- meer leesstrategie te hanteren;
- + De eigen leesstrategieën van de ouders te versterken.

Onderzoek naar deze methode toonde al aan dat er bij het kind en zijn begeleider sterke effecten waren. In het bijzonder:

- + Meer zelfvertrouwen,
- + Vloeiender lezen,
- + Meer contextgebruik,
- + Hogere nauwkeurigheid.

Concreet houdt de methode in dat ouders hun kind gedurende 10 weken individueel begeleiden bij het lezen a rato van 4 maal een kwartier per week. Daarnaast worden de ouders afzonderlijk ondersteund. In Vlaanderen gebeurde dat op 5 verschillende momenten, lessen genaamd, met elk een eigen thema:

- Les 1: Rol van de ouders en de school in het leesonderwijs;
- Les 2: Positieve commentaar geven;
- Les 3: Zorgen voor afwisseling;
- Les 4: Gezellig samen beter leren huiswerk maken;
- Les 5: Afronding: diploma-uitreiking.

Bij de aanvang van lessen 2, 3 en 4 werd er telkens gestart met een opvolgingsmoment en het uitwisselen van ervaringen. Men breidde het aantal lessen voor de tutors uit om hen geleidelijk aan en zeer concreet met de gewenste vorm van leesbegeleiding vertrouwd te maken.

De evaluatie van het project gebeurde bij de kinderen, de leesbegeleiders en de leerkrachten aan de hand van de evaluatieformulieren uit de Nederlandse methode. De winstpunten van deze methode zijn duidelijk:

- + De leerlingen vinden het oefenen leuk;
- + De leerlingen vinden lezen leuker;
- + De leerlingen geven aan dat het lezen en begrijpen achteraf beter gaan;
- + De leerlingen willen met deze manier van leesbegeleiding doorgaan;
- + De leesbegeleiders geven aan dat de leesinteresse, het leesplezier en het zelfvertrouwen in lezen er op vooruit is gegaan;
- + De leesbegeleiders merken een verbetering op bij het lezen op het vlak van:
  - leesbegrip,
  - nauwkeurigheid,
  - tempo,
  - vloeiendheid,
  - intonatie;
- + De leesbegeleiders merken:
  - een verhoogde concentratie bij het lezen;
  - een verhoogde motivatie om juist te lezen.

De bevindingen van de leesbegeleiders komen overeen met deze van de leerkrachten, op één gebied na: de leerkrachten vinden dat het leesbegrip niet is toegenomen.

In het najaar zou deze methode en de materialen verschijnen. Intussen kan men voor verdere informatie en een uitgebreide tekst terecht op de webpagina's van de Vlaamse Zorgdagen zoals die

terug te vinden zijn op de website van het departement onderwijs. Surf naar het volgende adres: www.ond.vlaanderen.be/basisonderwijs/zorg/zorgdagen_maart_2004/presentaties_Gent/default.htm

Coöperatief leren

Bij het Christelijk Pedagogisch Studiecentrum (CPS) is er een brochure uitgegeven die interessant kan zijn in het kader van het inclusief onderwijs. Deze brochure¹ gaat over coöperatief leren bij verschillende doelgroepen, in het bijzonder:

- + Leerlingen met autisme,
- + Drukke leerlingen,
- + Leerlingen met dyslexie,
- + Hoogbegaafde leerlingen,
- + Leerlingen met visuele beperkingen,
- + Leerlingen met auditieve en andere communicatieve beperkingen,
- + Leerlingen met verstandelijke beperkingen,
- + Leerlingen met lichamelijke beperkingen.

In het onderwijs zijn er twee interactievormen sterk aanwezig: de wedijverende en de individualistische. Deze twee atmosferen hebben een aantal nadelen die door het creëren van een coöperatieve sfeer kunnen opgevangen worden. Onderstaand schema maakt een en ander duidelijk.

Wedijverende atmosfeer	Individualistische atmosfeer	Coöperatieve atmosfeer
ik tegenover jou	ieder voor zich	wij samen
ik heb meer succes omdat ik beter ben dan jij	wat ik presteer staat los van wat jij presteert	het succes van de groep is afhankelijk van de inzet van elk groepslid
ik hoop dat de anderen niet zo goed zijn als ik	ik ben alleen verantwoordelijk verschuldigd aan mezelf	we zetten ons samen in voor het succes van onze groep
ik denk meer aan mezelf dan aan de anderen	of ik goed gepresteerd heb, hangt af van wat ik in het verleden heb gepresteerd	we helpen elkaar
onze prestaties worden onderling vergeleken		of wij goed presteren, hangt af van wat wij in het verleden hebben gepresteerd

Coöperatieve activiteiten dragen bij tot het welbevinden in de groep van kinderen met speciale leerbehoeften omdat ze ervaren dat ze deel zijn van een groep en dat hun inbreng gewaardeerd wordt. Ze ervaren dat ze succesvol met elkaar een opdracht kunnen uitvoeren. Ze zijn samen verantwoordelijk voor het groepsresultaat.

De effecten van dit coöperatieve leren kunnen verhoogd worden door:

- + Succeservaringen,
- + Positieve attributie,
- + Betekenisvolle opdrachten,
- + Positieve feedback,

¹ FORRER M., JANSEN L., KENTER B., Coöperatief leren voor alle leerlingen. CPS, Amersfoort, 2004, 74 pp.
Gratis te verkrijgen op het volgende internetadres:
www.cps.nl/download/publicaties/cooperatief_leren_voor_alle_leerlingen.pdf

- + Groeps- en klasvorming.

Als coöperatief leren goed wordt toegepast, dan heeft het een positief effect op de leerprestaties en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen:

- + Positief voor het leren lezen en schrijven en de metacognitieve vaardigheden;
- + Groepsdoelen zorgen er voor dat leerlingen zich niet enkel voor hun eigen leren verantwoordelijk voelen maar ook voor het leren van de groepsleden;
- + Het individueel aanspreken van leerlingen op hun bijdragen aan het groepsproduct voorkomt dat het samenwerken vrijblijvend blijft;
- + Bevordert de sociale en communicatieve vaardigheden;
- + Heeft een positieve uitwerking op vriendschapsrelaties in de klas;
- + De leerlingen staan positiever ten aanzien van de school en de schoolse vakken;
- + De leerlingen kunnen beter met elkaar en met de leerkracht opschieten;
- + De leerlingen voelen zich gesteund door elkaar en de leerkracht;
- + De leerling heeft een beter gevoel over zichzelf;
- + De leerling krijgt een positiever zelfbeeld.

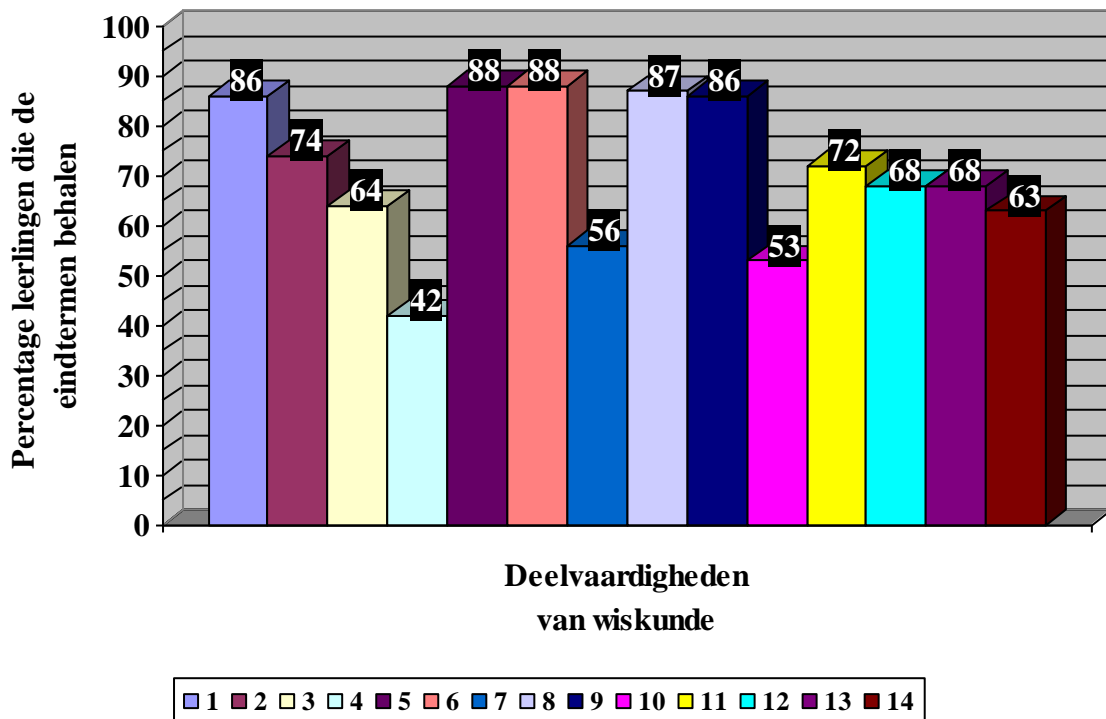
In deze brochure wordt het overgrote deel besteed aan de beschrijving over hoe coöperatief leren voor de verschillende doelgroepen kan gerealiseerd worden. De moeite om van het Internet te plukken en helemaal door te nemen.

De toestand van het rekenonderwijs in Vlaanderen

Op de website van het departement onderwijs kwam ik een brochure tegen met de resultaten van de *Eerste peiling wiskunde en lezen in het basisonderwijs*¹. In deze brochure wordt er verslag gedaan van de peiling die in mei 2002 werd gehouden naar de mate waarin de leerlingen de eindtermen begrijpend lezen en wiskunde hadden verworven. Voor begrijpend lezen haalt 89 % van de leerlingen in Vlaanderen de eindtermen. Voor wiskunde zijn de resultaten al naargelang het getoetste onderdeel sterk uiteenlopend. In het schema hieronder staan de deelvaardigheden van wiskunde zoals ze in het onderzoek werden benoemd en getoetst.

Getallen en bewerkingen	Meten	Meetkunde	Strategieën en probleemoplossende vaardigheden
Getalwaarden en gelijkwaardigheid (1)	Maten in betekenisvolle situaties (5)	Begrippen en symbolen m.b.t. meetkunde (8)	Referentiepunten (11)
Verhoudingen (2)	Begrippen en symbolen m.b.t. tot maateenheden (6)	Ruimte en ruimtelijke oriëntatie (9)	Probleem oplossen meten en meetkunde (12)
Breuken en kommagetallen (3)	Betekenisvolle herleidingen (7)	Omtrek, oppervlakte, inhoud (10)	Probleem oplossen getallen en bewerkingen (13)
Procentberekening praktisch (4)			Afronden, benaderen, schatten (14)

¹ S.N., *Eerste peiling wiskunde en lezen in het basisonderwijs*. Departement Onderwijs, Brussel, 2004, 46 pp. Van het web te plukken op: www.ond.vlaanderen.be/dvo/peilingen/lowislezen.htm

De resultaten kunnen we per onderdeel weergeven in de bovenstaande grafiek. De cijfers verwijzen naar de onderdelen zoals ze in de tabel met getoetste deelvaardigheden staan.

De resultaten kunnen we ruw indelen als volgt:

Zeer goed: - Getalwaarden en gelijkwaardigheid
 - Maten in betekenisvolle situaties
 - Begrippen en symbolen met betrekking tot maateenheden
 - Begrippen en symbolen met betrekking tot meetkunde
 - Ruimte en ruimtelijke oriëntatie

Goed: - Verhoudingen
 - Referentiepunten

Matig: - Breuken en kommagetallen
 - Probleem oplossen meten en meetkunde
 - Probleem oplossen getallen en bewerkingen
 - Afronden, benaderen en schatten

Zwak: - Betekenisvolle herleidingen
 - Omtrek, oppervlakte en inhoud

Zeer zwak: - Procentberekening praktisch

Deze resultaten moeten vanzelfsprekend nog verder geïnterpreteerd en geanalyseerd worden. Alleen zo kunnen ze de waarde krijgen die ze verdienen. Wie meer wil weten over deze peiling leest best de brochure zelf.